

lő feladatoknak alázatos munkával végzett szolgálatáról. Ember, tudós és politikus szintézise e könyv.

A modern magyar kultúrpolitika alapjait a XIX. század nagy állambölcseleje Eötvös József, rakta le. Utódai közül Trefort Ágoston, Wlassics Gyula, Berzeviczy Albert, Klebelsberg Kuno és Hóman Bálint építették tovább nagylendülettel a magyar kultúra hatalmas művét. Alkotásaik a történelmi hagyományok folytonosságával a jövő felépítését biztosították. Nem kétséges, hogy ezeken az alapokon kell felépülnie a magyar művelődésnek a jövőben is a nagy elődökhöz méltó utódok munkája nyomán.

TÓTH LÁSZLÓ

Hermann Egyed: A vallásos ember a barokk korban. Budapest, 1942, 8-ad r. 34 l.

Magyarország XVIII. századi egyháztörténetének magas és tárgyilagos szempontok szerint való áttekintése Hermann Egyednek ez a tanulmánya. A katolikus egyház számára a XVIII. század az újjáépítés munkáját jelentette. A katolikus restauráció eredményeit ekkor viszi át az egyház az életbe; a nagyszabású templomépítések, kolostoralapítások a külső kifejezői a barokk korbeli katolicizmus belső erejének. A török hódoltság alól felszabadult területeken pedig a teljes újrakezdés munkája volt a XVIII. század. A század második felében már erősen érezteti hatását a felvilágosodás, amelynek terjedését Bécs franciás műveltségén kívül a fejedelmi abszolútizmus segítette elő a leghatékonyabban. A protestáns egyházak, a katolikus restauráció által elszenvetett veszteségeiket szellemi életük elmé-

lyítésével, vallási kultúrájuk emelésével igyekeztek pótolni. A fejedelmi abszolútizmus korlátlan érvényesülése II. József idejében a vallásszabadság jelentős tényezőit biztosította számukra. Német és németalföldi iskoláztatásuk révén a felvilágosodás német eszmevilága hódította meg a magyar protestantizmust. Kiváltképpen politikai okok vezették a bécsi kormányserveket a magyarországi keleti ritusú népességgel szemben. Bécs, különösen Kollonich Lipót kormányzata alatt, örömmel látta volna, ha ezek a Rómával való unió révén is közelebb jutottak volna a Habsburg-birodalom katolikus eszményeihez. De az uniót csak a ruthének között sikerült teljesen keresztül vinni. Az erdélyi románok már vallási megoszolásban maradtak, a délvidéki szerbek pedig a letelepedésük alkalmával nyert kiváltságok birtokában mereven elzárkóztak az unió elől. Már a XVIII. század közepe táján Moszkva felé kerestek tájékozódást. A bécsi politikát a nemzetiségek számára megadott vallási kiváltságoknál kétségtelesenül magyarelleses szándékok is vezették. Viszont ezzel meg is vetették a délszláv-illir politika szellemi alapjait.

Hermann Egyed tanulmánya, egy fejezet a *Magyar Művelődéstörténetből*, tárgyilagos értékelése a barokk Magyarország egyházpolitikájának és a keresztény egyházak belső életének.

TÓTH LÁSZLÓ

Márai Sándor: Röpirat a nemzetnevelés ügyében. Révai, Budapest, 1942. 112 lap.

Az utóbbi időben nemzetnevelésünkről megjelent írások és hozzászólások között minden egyoldalúsága és fogyatékosága mel-